Олег ЦИМБАЛІСТИЙ
аспірант кафедри обліку та економіко-правового
забезпечення агропромислового бізнесу
Тернопільський національний економічний університет
Сергій ШЕВЧУК
аспірант кафедри обліку та економіко-правового
забезпечення агропромислового бізнесу
Тернопільський національний економічний університет
Андрій ПАЛАШ
аспірант кафедри обліку та економіко-правового
забезпечення агропромислового бізнесу
Тернопільський національний економічний університет

КРИПТОГРАФІЧНА ВАЛЮТА ЯК АКТИВ

Офіційне застосування криптографічних об'єктів в економіці України, як і більшості країн світу, залишається юридично неврегульованим.

Здебільшого криптографічний актив трактують або як «токен» (жетон, маркер), або як «коїн» (монета). Термін «коїн» зазвичай застосовують до криптографічного активу, який має виражене призначення використовуватися переважно як засіб обміну, тоді як термін «токен» стосується активу, який надає власнику додаткову функціональність або корисність. Токен є цифровим ключем для проходження ідентифікації у конкретному проекті або для доступу до банківського рахунку, його відмінність від звичайного пароля полягає в тому, що цифровий ключ змінюється і постійно генерує нові числа, відомі в момент ідентифікації його власнику.

Згідно Міжнародних стандартів фінансової звітності актив може бути визнаний за умови, що його вартість може бути достовірно визначена [1].

Найвідомішим видом криптоактивів є криптовалюта, наприклад Bitcoin, Ether, Litecoin, Monero, Dash, ZCash. Термін криптовалюта доречно вживати для позначення лише тих криптоактивів, які використовуються як засоби обміну та призначені для використання як децентралізована альтернатива урядовим валютам (фіатним грошам), що можуть бути легко реалізовані у всьому світі [2, с. 148].

Корисність кожної криптовалюти не є однаковою. Існує два базових криптоактиви – біткоїн (Bitcoin) і ефір (Ether). І хоч ефір більше пов'язаний з категорією платформ, у нього є особливі властивості. Врешті, для придбання тих чи інших криптовалют чи токенів інвесторам належить конвертувати фіатні гроші або в біткоїн, або в ефір. Хоча між біткоїн і ефіром є багато відмінностей, вони займають особливе становище на ринку, якого немає в інших криптовалют. Обидва видобуваються за допомогою майнингу і мають чітку грошову політику.

У звіті KPMG наводяться важливі тенденції використання crypto: Bitcoin як цифровий засіб заощадження вартості, Ethereum як засіб залучення коштів, Litecoin як децентралізований, захищений криптографією засіб платежу, який є дешевим і швидким [3].

Незважаючи на те, що криптоактиви працюють у вимірі, який не є фізичним і може існувати лише в цифровому форматі, вони внаслідок процесів первинного розміщення віртуальних активів можуть стати фінансовим інструментом (краудфандингу, інвестицій), якого вкрай потребує сучасне суспільство, завдяки чому відкриваються нові можливості для бізнесу, зростає ділова активність [4, с. 384].

У порівнянні з традиційними активами, для криптовалюти характерна досить висока мінливість ціни. Якщо щоденна волатильність основних валют традиційно коливається від 0,5 до 1%; для такого товару, як золото можна обґрунтовано очікувати від 1 до 1,5%; то криптовалюта відома своїм прийнятними межами волатильності, які становлять 10%. Хоча зафіксовані торговельні періоди, коли технічні та фундаментальні ринкові каталізатори зумовлювали коливання в межах 20-70% і більше. У той час, як середньоденна волатильність окремих криптовалют перевищує 100% [5].

Важливим є ідентифікувати і правові основи та особливості цифрової економіки, які визначають специфіку визнання і застосування криптографічних активів.

Основними сферами суспільних відносин, які вимагають правового регулювання, в рамках цифрової економіки є: виробництво: lean production, або «ощадливе виробництво» за рахунок автоматизованого збору, аналізу і обробки показників в децентралізованих системах будьякого рівня (сільське господарство, будівництво, виробництво); інноваційні методи управління проектами (Agile, Scrum, Kanban і ін.); управління ланцюгами постачання й автоматизація документообігу на основі технологій «блокчейн» (blockchain); фінансовий обіг: здійснення електронних розрахунків; використання криптовалют; ICO (Initial Coin Offering) або первинне розміщення токенів; електронна торгівля: рекламування товарів і послуг із застосуванням технологій аналізу «великих масивів даних» (big data), застосування галузевих агрегаторів в сфері реалізації товарів і послуг (AliExpress, Amazon, Uber, Airbnb) [6, с. 111].

Описуючи типові властивості криптовалют, потрібно розділити транзакційні та грошові властивості, хоча переважна більшість криптовалют мають базовий набір властивостей: 1) транзакційні властивості: а) незворотний характер: після підтвердження транзакцію не можна жодним чином скасувати. Операція не може бути відкликаною ні її ініціатором, ні банком, ні урядом, навіть якщо кошти відправлено шахраям або викрадено хакером у результаті зламу ключа або несанкціонованого доступу до комп'ютера; б) неперсоніфікованість: ні транзакції, ні рахунки не пов'язані з реальними ідентичностями. Одержання криптовалюти відбувається за так званими адресами, які є згенерованими ланцюжками, що мають близько 30 символів. Незважаючи на те, що зазвичай можна аналізувати трансакційний потік, не завжди можливо пов'язати реальну ідентичність користувачів з цими адресами; в) оперативність: транзакції в мережі розповсюджуються майже миттєво і отримують підтвердження протягом кількох хвилин. Оскільки вони відбуваються в глобальній мережі, то фізичне розташування контрагентів на тривалість процесів не впливає; г) безпека: криптовалютні кошти захищені системою криптографії ключа. Лише власник приватного ключа може відправити криптовалюту. Сильна криптографія і математика великих чисел не дозволяють зламати цю схему; д) легітимність: отримання та надсилання криптографічної валюти не потребує якогось спеціального дозволу і не може бути заборонене. Для цього потрібні комп'ютер, інтернет і відповідне програмне забезпечення; 2) грошові властивості: а) контрольований запас: значна більшість криптовалют обмежують поставку токенів, у Bitcoin, пропозиція скорочується в часі і досягає свого кінцевого числа приблизно в 2140 році. Всі криптовалютності контролюють поставку токену за графіком, написаним в коді. Це означає, що грошова пропозиція криптовалюти у кожному конкретному моменті майбутнього може бути приблизно підрахована сьогодні; б) немає боргу, але є носій: Fiat-гроші на банківському рахунку створюються заборгованістю, тому що цифри на рахунку, – це не що інше, як борги. Криптовалюта не є боргами, це такі ж гроші, як золоті монети; в) оскільки криптовалюта емітується нецентралізовано, жодна держава чи організація не бере за неї відповідальності. Ніхто не гарантує обмін Bitcoin, на будь-які товари чи Fiatгроші; г) криптовалюту зберігають у «цифрових гаманцях», які можуть бути розміщені у хмарному сервісі, або на окремому комп'ютері. Гаманець, що схожий на віртуальний банківський акаунт, дозволяє надсилати, чи отримувати криптовалюту, сплачувати за товари або послуги [7, с. 100].

Кожна криптографічна валюта як і інші види криптографічних активів за умов цифрової економіки мають свої унікальні особливості та характеристики, причини їх придбання можуть бути різноманітними, це призводить до різних юридичних та облікових наслідків, що в результаті визначає їх ідентифікацію та облік надзвичайно багатоаспектними.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-finansovoi-zvitnosti.

2. Бруханський Р. Ф., Спільник І. В. Криптоактиви у системі бухгалтерського обліку та звітності. Проблеми економіки № 2 (40), 2019. С.145-156. DOI: 10.32983/2222-0712-2019-2-145-156.

3. KPMG report: 'cryptoassets are now impossible to ignore' but there are still challenges facing institualization URL: https://www.theblockcrypto.com/2018/11/19/kpmg-report-cryptoassets-are-now-impossible-to-ignore-but-there-are-still-challenges-facing-institutionalization.

4. Brukhanskyi R., Spilnyk I. Cryptographic Objects in the Accounting System. Proceedings of 9th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT'2019, pp. 384-387.

5. FinStat. URL: https://finstat.info/dinamika-kursa-dollara-ssha-k-bitkoin-usd-btc.

6. Пуцентейло П. Р. Цифрова економіка як новітня парадигма реконструкції традиційної економіки / Цифрова економіка: тренди та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [м. Тернопіль, 25 жовтня 2018 р.]. Тернопіль: ТНЕУ. 2018. С. 109-112.

7. Палюх М. С., Спільник І. В. Криптовалюта як потенційний об'єкт обліку: сутність, властивості, перспективи // Цифрова економіка: тренди та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [м. Тернопіль, 25 жовтня 2018 р.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С. 99-102.